

Д. ДИНАМИКА НА КОРУПЦИОННОТО ПОВЕДЕНИЕ И ПРОМЯНА НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ НАГЛАСИ КЪМ КОРУПЦИЯТА

Като се има предвид **степената на разпространение на корупционните практики** и състоянието на **обществените нагласи към различните форми на корупционно поведение**, положението в България продължава да бъде неблагоприятно.

В международен план положението на страната в ранжирането на държавите, направено от Транспарънси интернешънъл, не се променя съществено в периода 1998-1999 г. В класацията на Транспарънси интернешънъл България заема едно, общо взето, незавидно положение (63-то място през 1999 г. и 67-мо място през 1998 г.) сред представените държави (85 през 1998 г. и 99 през 1999 г.). Това показва, че в сравнение с други страни корупцията в България е **сериозен проблем**. Количествено стойността на индекса на Транспарънси интернешънъл за България през 1999 г. е 3.3. Тази стойност е много по-близо до най-неблагоприятната оценка (1.0), отколкото до благоприятната (10.0), и показва, че решенията на проблема по-скоро предстоят.

От гледна точка на българските граждани интензитетът на корупцията в страната (честота на участие в корупционни действия)

е висок и остава по същество непроменен в периода юни 1998 г. – септември 1999 г. Налице е обаче положително развитие: чувствително е намаляла честотата на случаите, когато върху гражданите се оказва натиск от страна на служители в обществения сектор да участват в корупционни действия.

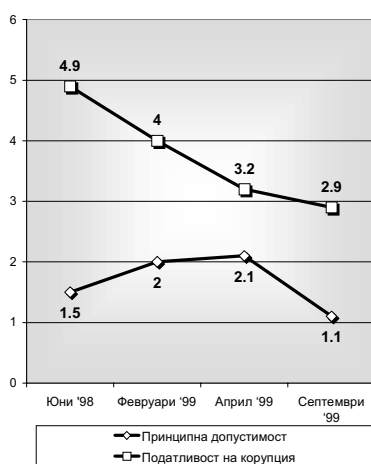
През изминалата година се очертаха няколко по-значими изменения:

- Данните на Системата за мониторинг на корупцията на Коалиция 2000 ясно очертават **положителната промяна в отношението към корупцията (по-висока нетолерантност)**. Гражданите са по-малко склонни да приемат различни форми на корупция като нормални и да прибегват до корупцията като средство за решаване на

ПРЕДПОСТАВКИ ЗА КОРУПЦИЯ И ЧЕСТОТА НА КОРУПЦИОННИТЕ ДЕЙСТВИЯ

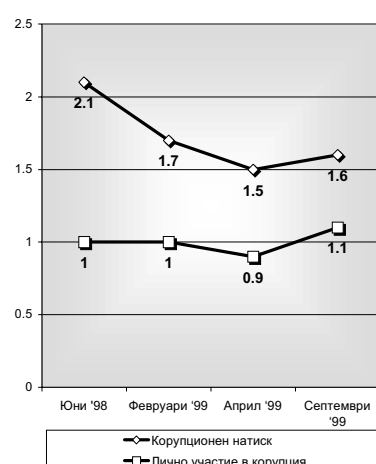
Обществеността става все по-малко толерантна към проявите на корупция и по-малко склонна да използва корупционни практики (Фиг 1). Положително развитие е налице и по отношение на оказвания върху гражданите да натиск дават подкупи от страна на служителите в обществения сектор (Фиг 2). Въпреки това обаче, реалната честота на корупционните действия в които са въввлечени гражданите остава непроменена.

ФИГУРА 1
ПРЕДПОСТАВКИ ЗА КОРУПЦИЯТА

Източник: СМК на Коалиция 2000

ФИГУРА 2
ЧЕСТОТА НА КОРУПЦИОННИТЕ ДЕЙСТВИЯ

Източник: СМК на Коалиция 2000

проблеми. В обществото се създава климат на нетърпимост към корупцията, критично отношение към корумпирани държавни служители, включително на високите етажи на властта. Това ще бъде благоприятна среда за развитие на антикорупционни кампании и за подкрепа на всякакви усилия на държавните институции да ограничат корупцията.

- Повишената обществена критичност към корупцията и интензивното ѝ експониране в медиите са довели до **засилване на представите на различни социални слоеве, че корупцията е широко разпространена и социално ефективна практика**. Все още доминира усещането, че изгледите за успех в борбата с корупцията не са особено големи. Нарастват очакванията, че ще възникнат нови социални механизми, които да са едновременно законни, морално приемливи и ефективни.
- Общественото мнение в по-голямата си част трайно квалифицира като корумпирани секторите на: митниците, данъчната

администрация, съдебната система (включително съдиите, адвокатите, съдебните служители, прокурорите) и полицията.

Общественото мнение е станало много по-критично към корупцията и към политиката, заявяваща, че ще се бори с корупцията. Общественото мнение е станало и повзискателно към държавните институции и към правителството по отношение на борбата с корупцията. През 1999 г. значително е намаляло убеждението, че властите предприемат реални мерки срещу корупцията. Причините за това са от различен порядък:

- Правителството закъснява с отговора си на антикорупционната кампания, започната по инициатива на структурите на гражданското общество.
- В политическия дебат фактите и разкритията на корупция се използват за разчистване на сметки и трупане на политически дивиденди.

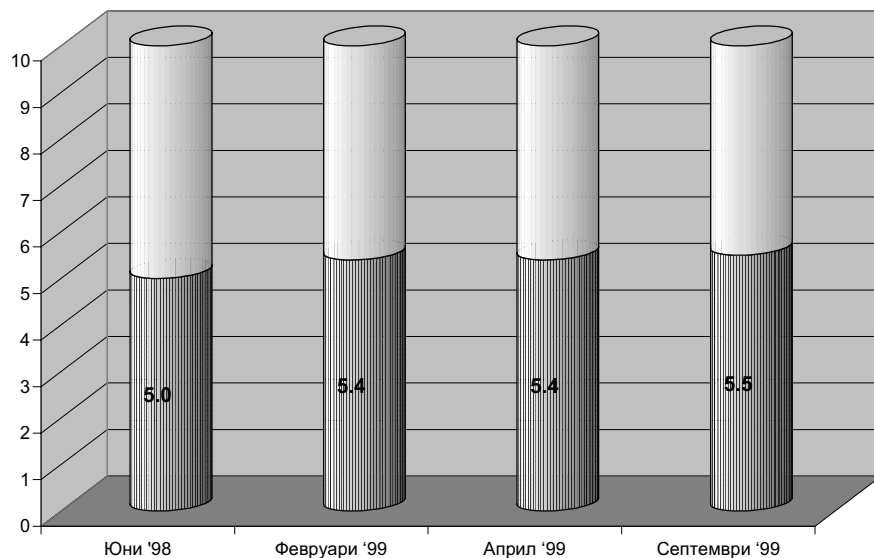
- Съществуват подозрения, че държавната администрация има силен интерес да прикрива корупцията, ако тя засяга приближени до правителството.

Все още не е достатъчно навлизането на антикорупционната материя в **системата на образованието**. Темата за корупцията изобщо липсва в средното и в университетското образование, присъства спорадично в гражданското образование, осъществявано

ПРЕДСТАВИ ЗА СТЕПЕНТА НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

В резултат на повишената обществена критичност и променените обществени очаквания песимизмът на гражданите е нараснал. Преобладаващата част от пълнолетното население на страната (над 18 г.) е убедено, че живее в общество, където корупцията е сериозен проблем и социално ефективен начин за решаване на възникващите ежедневни проблеми.

ОЧАКВАНИЯ ЗА КОРУПЦИЯТА

от различни неправителствени организации. Това е сфера, в която държавата следва да подкрепи нестопанските организации, които могат да съдействат на образованието и особено за въвеждането на антикорупционната тема в учебните планове и програми. Техният достъп до образователния процес трябва да бъде разширен, като темата за корупцията следва да се анализира в контекста на темата за държавата и опасността от нейното израждане. От самото начало на своето образование младите хора трябва да си дават сметка, че от тях самите зависи в каква държава – корумпирана или не – ще живеят те самите.